

Ahval, 7 Ekim 2019

Türkiye'nin dünyada yalnızlaşması yalnız siyasetten kaynaklanmıyor, bir dil sorunu da var. En doğal biçimde kullanılan kelimeler ve kavramlar, dost olsun hasım olsun, Türkiye dışında pek anlaşılmıyor.

Örneğin, Türkiye'de resmen "dost ve müttefik" sayılan ülkeler için, aynı zamanda, "bize karşıdırlar"dan, "bize komplolar düzenliyorlar" ve "egemenliğimize göz diktiler"e kadar uzanan bir söylem kullanılıyor. Bu biçimde algılanan ülkelere bütün dünyada dost değil, düşman derler. Türkiye'nin dost ve müttefik derken ne anladığı anlaşılmıyor.

Türkiye'nin "dost ve müttefikleri" ise, "bize bu denli karşı olan, bizi bu biçimde algılayan hiç dost veya müttefikimiz sayılabilir mi?" diye düşünüyor. Bu anlam karışıklığı özellikle ABD ve NATO kapsamında çok belirgin. Rusya ile yakınlaşma, "Batı'da" dostane ilişkiler olarak değil, şantaj, ikili oynama, eksen kayması olarak algılanıyor. Batılı "dostlar" Türkiye'de "dost" sayılmadıklarını görüyor. ("Onlar", Türk'ün Türk'ten başka dostu yoktur, inancını henüz bilmiyor.)

Uluslararası Deniz Hukuku Antlaşmasını imzalamayan Türkiye'nin "Uluslararası Hukuk'a göre belirlenen meşru haklarımız" derken hangi hukuktan ve meşruiyetten söz ettiği de belli olmuyor.

Terör kelimesi ve uygulamaları, AB ile ilişkilerde zaten büyük bir sorun. Kelimenin anlamı Batı dünyasında bambaşka. Yazı yazana, hakkını arayana veya bir cemaate bağlı olana "terörist" denmesi şaşırtıcı bir belirsizlik. Dolayısıyla "teröre karşı mücadele ediyoruz" sözünü duyunca "dışarıdakiler" çok şüpheci oluyorlar, "Türkiye sevmediklerini yok etmek istiyor galiba" kuşkusu doğuyor.

“Kuzey Kıbrıs Devleti” derken bu terimin yalnız Türkiye’de anlamlı olduğu ve başka dillerde karşılığı olmadığı gözden kaçıyor. Herkesin devlet olarak tanıdığı Kıbrıs’a “yönetim” demek, hiçbir ülkenin tanımadığı kuzey kısmına “devlet” demek de dil yalnızlığına neden oluyor.

Barış, barış hareketi, güvenli bölge, huzur gibi kavramların aynı anda savaş, sindirme, tehdit ve güven bunalımı ile ilişkilendirilmeleri, bir Orwell terminolojisi doğuruyor. Tek taraflı kararlaştırılan “güvenli bölge” pek çok kimseye korkutucu lebensraum kavramını çağrıştırıyor.

Demokrasi, özgürlük, insan hakları, masumiyet karinesi, bağımsız yargı gibi kavramlar “Batıda” farklı algılanıyor. Türk resmi çevreler bu kelimeleri Türkiye pratiğine yakıştırırken, ülke dışında Türkiye’nin bu alanlardaki değerlendirmelerde en son sıralarda olduğunu görenlerin kafası bütünüyle karışıyor: Türkiye farklı bir evrende diye düşünüyorlar.

Bundan dolayı, Türkçe olarak “uluslararası hukuk çerçevesinde meşru haklarımızı savunmak ve X bölgesinde barışı, huzuru, demokrasiyi ve güveni sağlamak için barış hareketine girişeceğiz” deyince, X bölgesinde yaşayanlar panik içinde koşuşturmaya başlıyor. Onlar çok farklı bir şeyler duyuyorlar.

“Gelin hep beraber kazan-kazan olsun” sözünü duyanlar akıllarına geniş topraklı Osmanlı barışı geliyor. “Dost elimizi uzatıyoruz” lafını duyan elini hemen cebine atıyor. “Huzur ve barışın ülkesine gelin” davetine icabet etmiyorlar. Komşularla sıfır sorun yerine, “dışarıdakiler” komşularla sırf çekişme görüyor.

Çünkü Türkçe milli söyleminin ve kullanılan kelimelerin anlamı, uluslararası alanda farklıdır. Bu siyasi dil Türk dış politikası açısından güveni sarsıcıdır.

Diyalog dille olur. Kelimelerin anlamları böylesine muğlâk ve çelişkili olunca Türk yetkililerle konuşanlar da aşırı derecede kuşkulu ve gergin oluyor. Duydukları sitem mi tehdit mi, dostane öneri mi ültimatom mu, bilgisizlik mi pişkinlik mi pek anlayamıyorlar. Gelecek, huzurlu ve güvenli mi, yoksa savaşlı ve baskıcı mı belli olmuyor.

Ve ne yapıyorlar? Acele etmemeye, Türkiye'nin düze çıkmasını ve "anlamlı" olmasını beklemeye karar veriyorlar: Türkiye demokratik bir ülkedir, diye düşünüyorlar, nasıl olsa seçimler olacak, bir an gelecek iktidar değişecek, başka anlayışlar egemen olacak. Uzun sürmez, devran döner, diyorlar.

Bu da gösteriyor ki, Türkiye'ye dışarıdan bakanlar, Türkiye'deki "demokrasi" kelimesinin anlamını tam olarak anlayamamışlar. Bu durumlarının farkında da değiller.

İlginçtir, bu resmi Türkiye söylemi ülke içinde içselleştirilince hiç de şaşırtıcı, çelişkili ve anlamsız görünmüyor. Zamanla "bütün dünya yanılıyor, biz haklıyız" inancı toplum içinde yer ediyor. Tabii bunun sonucu, bütün dünyaya küsmek oluyor, yalnızlığı yaşamak, uzlaşmayı istememek oluyor.

Bir sarmaladır bu: Ötekine güvenmeyen, içine kapanıyor ve ötekini dışlıyor, öteki tepki verince, "güvenmemekte haklıymışım" duygusu yeniden üretiliyor ve artıyor. Bu kısır döngü nasıl aşılır? Resmi görüşe göre "tek yumruk" olarak, dışarıdan bakınca, yumruklaşmaya son vererek.

Ahval